

KURJER LITEWSKI

w WILNIE DNIA 4. Kwietnia V. S. ROKU 1866.

ROSSYA

S. PETERSBURG VS. 25 Marca. Stanu Konsyliarzy: Uszakow, Zuzin, Gudima, Błachniewski w nadgodę zasług otrzymali order S. Anny z klasy. Inspektorowi całej artylleryi Graffowi Arakczew przez reskrypt oświadczone najwyższe ukontentowanie za trudy podjęte, ażeby wydział temu poruczony przyszedł do stopnia doskonałości; usilności swojej dał nowy dowód ogłaszając przepis iasny, służbie i służącym w artylleryi pożyteczny.

Wołyńskiej Gubernii obywatel X. Józef Jabłonowski, jeszcze r. 1805 oświadczył S. Petersburgskiej radzie opiekuńskiej, iż wnosi kapitał 5 t. rubli tym celem, ażeby z procentów utrzymywane były 2 wdowy Officerskie; jedna urodzeniem z byłej Polski, druga z Litwy. Ten jego postępek reskryptem pochwaliła Imperatorkowa Imsć Marya. Niedawno summa wniesioną została, i przeznaczeniu swojemu odpowiada.

Szwajcarskiej służby Kapitan Sarrasin przyjęty do Rossyjskiej z rangą korneta. G. Gubernator Irkucki, Tobolski, Tomski Selifontow uwalnia się od służby; miejsce jego zastąpi tajny konsyliarz Senator Pestel. Stanu Konsyliarz Marków otrzymał rangę aktualnego stanu Konsyliarza.

Za najwyższym rozkazem Minister sprawiedliwości X. Łopuchin donosi Wawrzyńcowi Jezeńskiemu skarżącemu się na rządzą Szklowskiej majątności, że odebrał temu folwark arędą trzymany, a Mohlewski rząd Gubernski dał o tém rezolucyą przeciwną; na rząd Gubernski skargę zanosić trzeba do Senatu.

Szambelanowi Kostrowickiemu proszącemu o przyspieszenie wyroku sprawiedliwego w Senacie, dokąd on zaniósł skargę na Grodzieńską izbę skarbową, która mu odebrała dożywotnie Starostwo Ciborskie: Senat nie ośmięska dać wyrok z prawem zgodny.

Cetnerowej z X Lubomirskich proszącej o wydział majątku po śmierci oycy iey X. Xawerego Lubomirskiego; powinna o to prosić gdzie prawa kazały.

Jackowskiej proszącej, ażeby rozkazano Skrzędziowskiemu wypłacić dług należny zmarłemu iey mężowi; powinna szukać sprawiedliwości porządkiem w prawie postanowionym.

Alexemu Iurewiczowi proszącemu o służbę w Orszańskiej komendzie; prozba nie przyjęta, gdyż miejsca niema.

Wdowie Kasztelanowej Młockiej proszącej o wydział części majątku mężowskiego, która iey należy; rzecz roztrząsał Senat, i zgodnie z prawem postanowił, iż Młocka ma prawo używać dożywotciem wianowej części swojej, nie zaś mieć ją w zarządzeniu niezwrótném. Już zaś majątek zamieniony w kapitał summowny iey oddany bez żadnego ubezpieczenia, gdy sama żyje za granicą, mógłby zupełnie zaginać, z krzywdą małoletniego iey syna. Dla tych przyczyn od summ sądzonych w Wołyńskim sądzie głównym, Młocka procent tylko prawny odbierać będzie, prozba zaś iey nie przyjęta.

AUSTRYA

WIEN 26 Marca. Gazeta dworska ciągle wypisuje ofiary w pieniądzech, bydłe, zbożu czynione przez Węgierskich Magnatów, duchowieństwo, wszystkie stany; nie zawiodła się publiczność w rozumieniu, że te wyniosą kilka millionów. Lecz nie same tylko prowincye woyną nie dotknięte, część zbywającego majątku od własnych potrzeb niosą chętnie na ratunek bliźniemu; w tych nawet okolicach, które od nieprzyjaciół zdały się najbardziej wyniszczone, znaleźli się w niemałej liczbie obywatele, którzy ocaloną przemysłem własność, hojnie udzielają mniej od nich szczęśliwym i potrzebnym.

D. 17 Graf Bissingen Kommissarz Cesarski, po u-

stąpieniu woysk Francuzkich, obiół Xięstwa Saltzburg i Berchtolsgaden na imie Franciszka z. Tegoż d. wiechał do stolicy naszej Ambassador Francuzki Laroche-foucault. G. Vincent posłanemu do Paryża dwór zalecił traktować o nadgodę należną poddanym Austriackim w tych miejscach najbardziej, gdzie woyska Francuzkie bawiły dłużej, niżeli traktatem Presburgskim zamierzono było. Dziś wyiowski Braunau z okolicą, nie mają prowincye nasze obcego żołnierza.

Arcy X. Józef Palatinus wyiechał do Budy; X. Ferdynand Wurtembergski do Stuttgardu. Rozpoczęty jest werbunek na dopełnienie armii. Milicya miasta naszego między innymi liczy z t. ćwiczonych strzelców. Monarcha oświadczył chęć znajdowania się na popisach wszystkich dywizyi. Obywatele Węgierscy pozwolenie otrzymali zaciągać regimienta Huzarskie i piesze w miastach, z ochotników i młodzieńców stanu mieyskiego złożone, którzy podczas pokoju w niedzielę tylko i dni święte ćwiczyć się powinni w obrótach woyskowych.

Przy ustąpieniu woysk Francuzkich z Gradski powstały spory; pretendowano z przeciwney strony, że to miasto należeć powinno do liczby ustąpionych Włochom w Presburgu. Tę trudność G. Vincent ułatwi w Paryżu. Odnawia się raz jeszcze pogłoska tylekroć upadła, że Serwianie twierdzą Belgrad szturmem dobyli.

TURCYA

BELGRAD 6 Marca. U nas i pod zamkiem obleżonym Sabacz nie zaszła dotąd odmiana. Słychać, że dywizya woysk Czernego z Montenegrinami połączona wtargnawszy do Bosnii, stolicę Saraio szturmem wzięła; w którym przypadku całe miasto w perzynę poszło. To pewna, że coraz większe rozruchy powstają w prowincyach Tureckich, gdzie więcej jest osiadłych Chrześcian niżeli Muzułmanów. Mieszkańce Albanii posłuszeństwo wypowiedzieli Baszy Scutari, i otwartą z nim wojnę mają. W okolicach Widdinu bunt powstał przeciw Passwanowi Oglou. Lecz te i tym podobne o innych prowincyach pogłoski są niepewne. Sama dotąd Serwia teatrem jest okropney wojny; tu ważne zdarzenia wkrótce nastąpić mogą. Odgłos jest między ludem Chrześciańskim, że część armii Ottomańskiej, straż przednia Jusufa, stanowszy na granicach Serwii miała krwawe dzieło z naczelnikiem Czerny, i porażoną została. W Salonichy stolicy Macedońskiej powstał rozruch, w którym kilka t. Turków i Żydów zginąć miało, najwięcej ostatnich.

BRYTANNIA W.

LONDYN 18 Marca. Zamiana ieńców między nami i Francją do skutku nie przyszła. Ministrowie Angielscy po długich sporach uznawali nakoniec brańcami woiennymi tych ziomek, którzy podczas pokoju kwitującego znajdując się we Francyi, zostali przytrzymani. Chociaż piątą częścią mamy więcej poymanych nieprzyjaciół, jednak rząd zgadzał się na ogólną zamianę, pragnąc przywrócić oyczyźnie wielu Parów, Reprezentantów, wyższych Officyerów, mężów uczonych, artystów, kupców, którzy przez 3 letnią niewolę wiele stracili.

Lecz gdy wszystkie trudnościzdały się zniesione, nową znalazł nieprzyjaciela, pytając się: czyli Brytannia W. chce za ieńców poczytać G. Rochambeau i wszystkich z nim Francuzów, którzy broniąc S. Domingo, ściśnieni głodem, wytepieni chorobą straszliwą, uciekając od srogich Murzynów, schronienia szukali na okrętach Angielskich, z którymi do czynienia pod ówczas nie mieli, aniteż Angielscy wodzowie żadnego związku przy mierza z ludem zbuntowanym, dzikim, wszystkich Europejczyków nieprzyjacielem powszechnym. Niewiadoma odpowiedź Ministrów naszych.

Dotąd zostaliśmy w niepewności o nieprzyjacielskich obrótach i zamysłach na morzu; 5 eskadr wystąpiłi Francuzi, 8 Anglicy; obie strony milczą. Ta okoliczność przywodzi na pamięć tajemną żeglugę Admirała Villeneuve, Gravina, Magon do Indyi zachodniey w r. 1805, ich krążenie po morzach Europejskich. Mamy nadzieję, że w r. ter. nie więcej dokaże nieprzyjaciel ścigany pilnie, w którąkolwiek poszedł stronę. Dziś przez okręta kupieckie z Ameryki przybyłe odnawia się pogłoska, że Duckworth i Lowis od Madery do Martiniki przez d. 20 płynąc, mieli ciągle na oku Francuzką eskadrę, z 7 okrętów lin. 4 fregat: złożoną, która nakoniec 3 dniami Anglików uprzędziła, do portu zawinęła, i zamkniętą została.

Z przygórka dobrej nadziei czekamy wkrótce ważnego doniesienia. G. Baird znaczną potęgę ruszył przeciw Gubernatorowi Janssens, szukającemu schronienia u Hottentotów. Kapitan Popham bawiąc w porcie, blizkim był zguby, gdyby tonącemu maytek ręki nie podał. Słychać, że Lord Lauderdale wyznaczony wielkorządca osad Indyjskich, wkrótce tam pójdzie z 4 okrętami lin. iakoteż Thierney Gubernator Przygórka, i Hood następca Pophama.

Lord S. Vincent z okrętami Hibernia, Paris, Mars przyłączył się do flotty krążącey pod Brestem; gdzie ponieważ nieprzyjaciel nie ma żadney potęgi, wyiowszy kilka statków starych do strzeżenia portu, wódz Angielski może całą flotę użyć do innego przedsięwzięcia.

Nieustająca nawałność w żadnym czasie od r. 1772 większey szkody żeglarzom naszym nie przyniosła; wylizczyć trudno statki zatonię i rozbite; niedawno zginął jeszcze pod Falmouth 1, na którym amunicyi wojenney było za 25 t. FS. Od początku wojny ter. flotta Królewska ogółem straciła 4 okręta lin. z 50 armat, 9 fregat 6 korwet, 40 korsarskich statków, na których dział było 1136; część większa tych statków od nawałności zginęła; małą bardzo ich liczbę zdobył nieprzyjaciel.

Z RP. Amerykańską wojny mieć nie będziemy zapewne. Mogli korsarze nasi skrzywdzić iey żeglarzów; mogli z Reprezentantów niektórzy w Kongressie, uniesieni żarliwością o niepodległość, z zapalem mówić o potrzebie powszechney obrony, mogli podawać projekta, których skuteczczenie obraziłoby W. Brytanią, gdyby np. zamknięto Angielskim produktom Amerykańskie porty, zatrzymywano statki nasze gwałtownym sposobem, więziono i karano cielesnie ludzi naszych wetowem prawem, konfiskowano summy nasze na satysfakcyą rodakom skrzywdzonym i poymanym.

Lecz Prezydent Jefferson, inni z nim obywatele znaczniejsi dobrze wiedzieli; że to czyniąc RP. byłaby przymuszona wojnę podnieść, do której prowadzenia przygotowaną nie jest. Mogliby Amerykanie naieźdzać lądem Canadę, Acadią; lecz z drugiey strony na morzu nie mając nad kilka fregat i mniejszych statków, nie mogąc ich uzbroić wiele i osadzić w krótkim czasie, byłiby wystawieni na zgubę oczywistą. Mianowicie handel Amerykański dziś tak kwitnący, który million liczy beczek morskiego ładunku, zostałby zniszczonym bez powstania; połów tysiącznych okrętów RP. nadgrodziłby sownie Anglikom lądowe straty. To widząc Jefferson miarkował niewczesny zapal ziomek, wstrzymywał niewczesne zapędy, mając nadzieję, że nie jest niepodobno rzecz ukończyć z nami przez ugode przyziacielską.

Jakoż nie zawiodł się w rozumieniu. Może być pokóy utrzymany, według życzenia i potrzeby obu narodów, które niegdy składał ieden, nie zapomniący dawnych związków. Rząd nasz ułatwiając trudne dzieło, uwolnić kazał kilkudziesiąt Amerykanów na fregacie Milan zatrzymanych; słychać, że to zalecenie rozciąga się do wszystkich obywatelów RP. którzy iakimkolwiek sposobem wzięci zostali do służby naszey; to albowiem było główną niechęci przyczyną. Co gdy się stanie, nastąpi bez trudności ugoda względem wolnego handlu i żeglugi do nieprzyziacielskich portów, przewożenia nieprzyziacielskich produktów; zwłaszcza że Fox dawnych prawideł w tey mierze trzymać się nie chce.

Przed kilka d. w stolicy naszey, i po wszystkich portach był odgłos powszechny, że Adm. Kikkert wypro-

wadził z Texel Batawską eskadrę, z 11 okrętów lin. kilku fregat, wielu statków przewozowych złożoną. Mówili iedni, że nieprzyjaciel do ciasniny Sund zmierza; drudzy że do przygórka dobrej nadziei pośpiesza. Stoiący w Yarmouth Adm. Russel nie mieszkając wychodzi pod żagle, przybywa do Batawskich brzegów, i donosi Prezydentowi Grey, że nieprzyjaciel znalazł stoiących spokojnie w Niew Diep; Admiralicya rapport ogłasza; kupców i żeglarzów naszych troskliwość uspokojoną zostaje. Podobnym sposobem nabyliśmy pewność, że znaiemy Lallemant nie jest dziś na morzu. Wysłane fregaty eskadrę iego znalazły stoiącą na kotwicach pod Rochefort, lecz przysposobioną do prędkiy żeglugi.

Zaszły niektóre odmiany względem przeznaczenia wódzów, którzy mają kraj bronić od najezdów. Lordowi Moira, iako naczelnikowi całej artylleryi, rząd zlecił zwiedzić wszystkie porty i brzegi, opatrzyć, naprawić, pomnożyć batterye. Królewicz X. Kent wyznaczony kommandantem naywyższym w Irlandyi, Lord Harrington w Szkocyi. Lecz ponieważ bezpieczeństwo swoje Angielski naród flottom ogromnym powierza naybardziej, Lordowi S. Vincent kazano mieć pilne oko na obróty Francuzkiey flottylli, czyli ta zechce naieźdzać wyspy Jersey i Guernesey, albotęz Angielskie brzegi. Zaden z Angielskich Admiratów od czasu dawnego nie miał obszerniejszey władzy, w tém co się ziąga do obrony kraju.

W Irlandzkim Hrabstwie Carlow powstał rozruch; przyczyny niewiadome, wieśniacy sami do dzieła należeli; zbroyna siła bez trudności porządek przywróciła. To pewna, że znaczniejsi obywatele w pokoju czekać postanowili skutku obietnic rządowych, tymczasem przestając na oświadczeniu przez Foxa uczynionem Lordowi Shrewsbury; że prawa i swobody dawniey nadane Katolikom zostaną nienaruszone; że urzędnicy Angielscy naydelikatniey postępować będą, dopóki Parlament ustaw nowych nie napisze. Ten Minister niedawno spytany w izbie niższey, czyli rzeczywiście zamysła wprowadzić interes Unii Irlandzkiey? odpowiedział, że w r. ter. żadnych nowości do narodu wprowadzać nie myśli.

Wielka flotta kupiecka do Indyi zachodniey przeznaczona, którą do portu Cork zwróciła boiaźń spotkania Francuzkich eskadr, teraz po oddaleniu się ich wyszła powtórnie pod zastoną 6 fregat. Część tey flotty znaków kommanderuiącego strażą wojenną nie widząc na morzu dla mgły grubey, do Cork nie zawinęła, i do Barbados trafiła, nie nappomyślniey, gdyż spotkana od kilku nieprzyziacielskich fregat, straciwszy statków kilka, w nieporządku wielkim dalszą podróż skończyła.

W obu izbach Parlament jest nieczynny. Ministrowie często zapytani odpowiadają, że ich projekta skarbowe i wojenne ukazane być nie mogą narodowi bez dojrzałey rozwagi. Więc opozycya milczy. Z przeciwney strony Whitbread i kilku innych Reprezentantów prawie codzień przynoszą oskarżenie nowe przeciwko dawnemu Ministrowi Melville o administracyą kassy morskiey. Odpowiadali przyziaciele, że rzecz jest nieprzyziwoita i bezprzykładna, czynić bez końca zarzuty, gdy obwiniony odpowiedział na pierwsze, i już stanął przed sądem Parów, którym podany jest od izby niższey akt oskarżenia obejmujący wszystkie iego przestępstwa. Oświadczył Whitbread, iż jeżeli rzecz jest bezprzykładna, przykład koniecznie potrzebny dać powinien Parlament. Administracya Melvilla uwikłaną i tajemną była; Reprezentanci od niey dalecy, w krótkim czasie nie mogli zebrać wszystkich dowodów. Tych szukać gdyby się nie godziło deputacyi wyznaczoney, tam zwłaszcza, gdzie czyni dla dobra publicznego, naywiększy winowayca mógłby bezkarnym zostać, przyczynę dając, że mu nic nie zarzucono przed zupełnem roztrzęsieniem spraw iego. Te uwagi skłoniły bez podziału zdań izbę, iż nowe artykuły do dawnego Aktu oskarżenia przeciw Lordowi Melville przydać kazała.

Z wyspy Hayti smutne są doniesienia. Panujący Desalines tyranem został Murzynów; podeyrzliwy jest i okrutny; naymniejsze przestępstwo zwykł karać srogą i prędką śmiercią. Nikt u niego bezpiecznym nie jest, przyziaciel, zasłużony, urzędnik, człowiek z gminu. Cierpią iednak poddani. G. Christophe bez porównania więcej mający talentów, gdyby chciał, może stanąć na cze-

le rządu; lecz o tém nie myśli. Handel, rolnictwo upadła w kraju. Zapomina Dessalines, że ma w bliskości Francuzów i Hiszpanów, którzy gdyby tylko posiłek otrzymali z Europy, łatwo mogą wtargnąć do części Francuzkiej, i całą podbić; gdyż powszechne jest rozumienie, że Murzyni obraliby raczy powrócić pod panowanie białych, niżeli żyć w boiaźni pod berłem takiego ziomka.

Słyszał Dessalines, że poprzednik jego Toussaint miał wielkie skarby, i w ziemi zakopać kazał, gdy przez G. Leclerc zwyciężony, lękał się niepewney przyszłości. Powiadał Murzyni, że 8 ludzi użytych do tej roboty zabić kazał, ażeby nikomu miejsca ukazać nie mogli. Dessalines skarbów dziś pilnie szukać każe; praca dotąd próżna, stała się źródłem nowego ucisku dla Murzynów.

D. 15 lutego Admiralewie Duckworth, Cochrane, Lowis połączeni blisko Martiniki, szukać postanowili statków nieprzyjacielskich, które pod wyspą S. Christopie spotkały kupiecką flotę z Cork przybyłą. Eskadra Francuzka z portu Orient w te strony posłana składa się z okrętu Regulus od 80 armat, fregat Cybele, President, Surveillante od 40. Potęgę oney zapewne powiększyły żeglarskie powieści, gdy Gubernator Jamaiki osądził za rzecz przyzwoitą rozkazać woysku, milicyom, i obywatelom całej wyspy, ażeby do odparcia najeźdy gotowość mieli. Słychać, iż z Królewiczów jeden X. Sussex ma wkrótce przyiąć wielkorządy tej osady. Na flocie Angielskiej liczymy dziś służących Admiratów 161, Kapitanów i rangi 671, rangi 2. 470, Poruczników 2529. W liczbie okrętów liniowych, fregat, korwet, mniejszych statków czynną flotę składających nie zaszła odmiana; pierwszych iak naywięcej uzbraiać Admiralicya kazała.

Admirał Cochrane w Indyi zachodniej przez r. 1805 poymał 16 korsarzów Francuzkich i Hiszpańskich, 5 zdobywszy Angielskich wydarł nieprzyjacielowi. Pomnożone w tych stronach siły narodu naszego spodziewać się każą, że w r. ter. Guadalupe z bogactw przestanie łupem Angielskim, a korsarze iey z portów nie odważą się wychodzić.

Graf Selkirk Szkot rodem iest przeznaczony na poselstwo do Ameryki północney, ażeby przywrócił zgodę i związki obu narodom dogodne. X. Bedford stanął w Dublinie. Radość i nadzieia Irlandczyków iest wielka, że pod rządem tego Wice Króla spokojności domowej używać zaczną. Pensya roczna Wice Króla wynosi 20 t. FS.

Admirał krążący w ciasninie oddzielającej od nas Francją, doniósł rządowi, że nieprzyjacielska flotta uzbiera się pilnie, obozy nadbrzeżne napelniają się żołnierzem, chociaż nie w tak wielkiej liczbie, iak mówiono. Korsarz Napoleon zabrał nam niedawno okręta Hercules i Diamant powracające z Indyi wschodniej i Oceanu południowego; sam nakoniec poymany został od fregaty, chociaż miał armat 30, ludzi 250. Zdobywszy przy nim nie znalezione, którą odesłał podobno w miejsca bezpieczne.

Ze nieprzyjaciel, iесли nie wszystkie, część przynajmniej bardzo znaczną okrętów swoich z Brestu wyprawił do Indyi wschodniej, nie mamy wątpliwości, odtąd iak fregata Seahorse doniosła rządowi, że d. 15 stycznia pod 46 grad. szerokości półn. 10 długości widziała 18 statków lin. Francuzkich, które, iak zdało się Kapitanowi, prosto zmierzały do wysp Canaryjskich. Dzis mówią, że nieprzyjaciel zawinął do portów Brezylijskich; zgłuiącym do Azji, gdy nie mogą wnieść do przygórka dobrej nadziei, spoczynek nieuchronny iest w osadach Portugalskich.

Kongressowi Amerykańskiemu podano projekt, ażeby ze skarbu wydać kazał 2 miliony dolarów na kupienie części Floridy Hiszpańskiej; projekt nie przyjęty dla niewiadomych przyczyn; drugi względem przynaglenia sposobami gwałtownemi Anglików, ażeby pretensye poddanych RP. uspokoił, odłożono do niezamierzonego czasu, ażeby Prezydent miał sposobność ułatwienia trudności przez ugodę przyjacielską.

Wdowie Kapitana Duff poległego w Trafalgar, na

znaczył rząd pensyi dożywotniey 200 FS. każdemu z troyga pozostałych dzieci po 50 FS. na rok.

W r. 1805 wprowadzono do Anglii Hiszpańskiej wełny 7 mill. 100 t. funt. dowod, iak są kwitujące u nas fabryki sukienne, którzy wiele mamy własney i dobrej wełny.

D. 21 Marca. R. 1782 Fox Ministrem zostaiąc interesów zagranicznych, pisał do rządu Batawskiego, pokóy ofiarując, i odnowienie przymierza, które od r. 1674 do 1780 trwało bez przerwy. Ofiary nie przyjęto, gdyż RP. natenczas z Francją zprzymierzona, w domu niepokoyna była. Z okolnego listu, który tenże Minister niedawno powracaiąc do rady Królewskiej pisał do posłów Angielskich przy dworach zagranicznych, wnieśli niektórzy, że wzywał Francją do ugody, nawet z Komisarzów chciał wysłać do Paryża. Jinni twierdzą, że dzieło umyślone nie wzięło skutku; Grenville przekonał kolegę o niepodobieństwie traktowania z nieprzyjacielem w okolicznościach dzisiejszych. To pewna, że d. 19 rano statek Francuzki z Calais wysłany, pod białą flagą zawinął do Dover, i oddał depesze do Lorda Keith, Ministra Fox, Posła Pruskiego Jacobi. Statek wkrótce odpłynął; listy przesłano do Londynu. Fox rozmawiał długo z Królem, zwołał radę wielką, i iak słychać odesłał natychmiast do Calais odpowiedź nie zezwalającą na żądania przeciwey strony.

Te iakie były niewiadomo; czyli się zciagały ieszcze do wiadomey zamiany ięńców, albotę do warunków przyszłego pokoju, twierdzić niepodobno. Papiery nasze podniosły się kilka procentami, gdy usłyszano o Francuzkiej odezwie; spadły znowu, gdy mówić zaczęto, że nieprzyjaciel chcąc Anglią nakłonić do rychłej zgody, oświadczył między innemi użyć nadzwyczajnych środków do zatamowania handlu naszego w niektórych krajach Europy. Pogrożki takie bynajmniej nie ustraszają Anglików, ani zwątlą stałego ich przedsięwzięcia, łożyc wszystko raczy, niżeli ugodę podpisywać wymuszoną, z honorem i chwałą narodu niezgodną. Już Kanclerz skarbowy Petty naradzał się z bankierami Londynu, względem zaciągnięcia długiem nowym 25 mill. FS. i rzecz skończoną, ukaże za d. kilka Parlamentowi.

Kommanderujący w Malcie G. Craigh doniósł rządowi, że woyska Angielskie w Sycylii rozłożone stoją w zupełney gotowości pomagania zprzymierzeńcom, gdyby Francuzi z Calabrii, iak oświadczaia, przez ciasninę Messyńską przechodzić chcieli. Królowa, iak słychać, przybyła do pomienionej wyspy. Konsul Angielski Cartwright opuścił Alger, i przeniósł się do Gibraltaru, nie mogąc bezpiecznie zostawać pośród ludu barbarzyńskiego, ktorego rządca Dey nowy Aly rościł dzikie pretensye do Anglików, Agentu osobiście nienawidział, osobistym nieprzyjacielem swojej osoby nazywał, audyencyą odmawiał, groził mu śmiercią nie raz, pałac piękny dawniej pozwolony do mieszkania wydarł gwałtownie, obwiniał głośno o porozumienie się z Portugalczykami. Przyczyniły się do tej niechęci i gniewu zaciętego nieprzyjacielskie namowy, iak o tém przekonywa opisanie przypadków zaszłych w Algerze, w Paryżu wydane, w którym Francuzi obwiniają bezdowodnie Konsula Angielskiego; że chciał Algerczyków przeciw im uzbroić: że zamysłał sam traktować o wykup 500 ięńców Portugalskich dla osobistego zysku, że Portugalskiej eskadry kommandanta przestrzegł tajemnie o zamysłach i żegludze zboieckich statków, &c. co wszystko Deja przywiodło do nieubłaganej zawziętości, z korzyścią dla przeciwey strony.

Bank Londyński na początku wojny ter. pożyczyl rządowi 3 miliony FS. bez procentu do zakończenia oney; dzis Dyrektorowie uradzili nową złożyć ofiarę na ołtarzu oyczyzny, pożyczaiąc drugie 3 mill. FS. na procent 3 z warunkiem, ażeby summa wraz po skończoney wojnie zapłacona była.

Królowi wzrok znacznie się polepszył; wkrótce na kapitule wielkiej orderu złotey podwiązki, odda wstęgę wakującą przez śmierć Margrabiego Cornwallis Lordowi Stafford.

Fregata nasza Egyptienne od 40 armat, zabrała bez żadney trudności Francuzką równie mocną, Alcide, nie-

dawno spuszczoną na morze w Rochefort, która pod wyspą Rhé stała czekając uzbrojenia zupełnego.

Duński okręt z Tranquebar przybyły doniósł, że kilka dni przed jego odejściem, ukazał się blisko rzeki Cavery okręt liniowy nieprzyjacielski, gotując się zabierać statki kupieckie, które przy ujściu stały. Anglicy przygotowania czynili do odparcia napaści. Niewiadomo, Linois powrócił na morza Indyjskie, czyli też Adm. Hartsinck krąży w tych stronach. Tymczasowy Wielkoryząca Barlow, stosując się do myśli Cornwallisa, usiłuje nakłonić XX. i narody Indyjskie do myśli spokojniejszych.

PRUSSY.

BERLIN 5 kwietnia. D. i. Najmłodszy syn Królewski Fryderyk Leopold, 16 miesięcy mający umarł. G. Beville był dotąd Gubernator kraju Neufchatel, otrzymał rangę G. infanteryi. Król wyjechał do Potsdamu, panujący X. Brunświcki do państwa swojego. Poddani prozbę do niego napisali, w której wyraziwszy, jak ich trwoży pogłoska sama dotąd wątpliwa, o blizkiem przejściu pod obce panowanie, błagaia, ażeby kochany oyciec przywiązanych dzieci nie opuszczał. Szef regimentu pieszego, który Bawarskiego imie nosi, Heyden został G. M.

Rząd nasz podał do wiadomości powszechney instrukcyę od Króla dane Kommissarzom wyznaczonym do podania w obcą dzierżawę krajów: Anspach, Clivii, Neufchatel, Vallengin; wszystkich treść jednakowa, że Monarcha w okolicznościach dzisiejszych osądził za rzecz przyzwoitą zgodzić się na odmianę; obywatelom naczulszą wdzięczność oświadczając, za dowody wierności i przywiązania, które im, przodkom, i domowi Brandeburskiemu od wieków dawali; zachęca, ażeby na podobną zaletę i świadectwo chwalebne zasługiwali u rządów nowych; zaręcza że jak starał się usilnie o ich dobro i szczęśliwość, dopóki byli pod rządem jego; tak przenosząc władzę i panowanie w obcą rękę nie zapomniiał losu ich zabezpieczyć na potomne czasy.

G. Schulenburg tymczasowy rządca Elektoratu Hanowerskiego, d. 28 Marca ogłosił w całym kraju, że według zawartej umowy niedawno, wszystkie porty nad morzem północnym leżące, i wszystkie rzeki które do tegoż morza wpadają, zamknięte będą, jak były, gdy wojska Francuzkie Hannover trzymały. Kommissarzom wojsk Pruskich zalecono, ażeby wchodzącym okrętom Angielskim do tych rzek i portów bronili wstępu, i oddalać się na głębiny kazali jak najrychle; ponieważ towary i produkta żadne z Anglii do tych krajów, z tą wzajemnie do Anglii prowadzone być nie mogą.

Były kommandant twierdzy Wesel G. Schoeler doniósł rządowi, że stosując się do rozkazu Królewskiego swój garnizon z Clivii do dzierżaw Westfalskich wyprawił. D. 26 Marca G. Beaumont doniósł mieszkańcom, że rządca Francuzki, kraj ten sobie ustąpił z warunkiem, nie wcielenia go nigdy do Francyi, oddaje szwagrowi swemu Marszałkowi Murat prawem dziedzicznym, Nowy rządca w edykcie drugim oświadczył, że odmiana żadna nie nastąpi w administracyi cywilney i sądowiczej, urzędników wszystkich na miejscu zostawił; nawet władzę namiestniczą sprawować ten będzie, który był dotąd Szefem rządu Pruskiego. Podobne rozrządzenie wyszło do kraju Berg ustąpionego przez dom Bawarski. Murat znajdujący się w stolicy Dusseldorf, Administracyą najwyższą poruczył Baronowi Hompesch.

Graf Haugwitz wkrótce z Paryża jest spodziewany. Garnizon Francuzki w Hameln nie przenosił głów 3500. Ostatnia jego dywizya twierdzę opuściła na końcu Marca. Kommanderujący G. Barbou odebrał od stanów Hanowerskich 200 t. talarów zaległego żołdu; sam udał się do stolicy Hannoveru. G. Rapp krótko bawiąc w Hamburgu, odjechał do Paryża. Prusaków 2 t. załogą stanęło w Hameln i zamku S. Jerzego.

Król Szwedzki Gustaw Adolf przeniósł główną kwartę z Ratzeburga do Laage, miejsca leżącego na granicy Mecklenburga i Pomeranii; wojska jego z kolumnami tamże ciągną; została jednak dywizya w Xięstwie Lavenburgskiem. Gdy Monarcha iechał blizko Gadebusch, zbroczył nieco z drogi, chcąc oglądać boiowisko, na któ-

rem r. 1712 wódz Karola 12 Feld Marszałek Steenbock odniósł krwawe zwycięstwo nad wojskiem połączonym Sasów i Duńczyków, którzy nie czekając nadciągającego z posiłkami X. Mienszczykow walczyć chcieli. G. Vegesack straż przednią wojsk Szwedzkich wprowadził do Pomeranii; na czele kolumny 1 jest Gustaw Adolf, drugą prowadzi G. Armfeldt. Żołnierz zachował wszędy karność przykłądną.

WŁOCHY.

RZYM 4 Marca. Z kraju Neapolitańskiego wiadomość odbieramy, że twierdza Gaeta bramy otworzyła. Kommandant G. X. Hesse Philipsthal nie stosując się do umowy zawartej z Józefem Buonaparte pod Capuą, przez deputatów przysłanych z Neapolu, lecz pełniąc odwagę nie rozkaz Monarchy swego, dawał odpor mężny; szczególnie oblężenia, i obu stron klęska później będą doniesione. Naostatek do kapitulacyi przystąpiono, której te są przedniejsze warunki, że garnizon z honorami wojskowemi wyciągnowszy, broń złoży przed twierdzą; Oficyerowie zatrzymają szpadę i własność wszelką; magazyny, amunicye, okręta stojące w porcie, będą wydane Francuzom.

W drugiej stronie G. Lecchi wkroczył do Aquila; bronilo się miasto, lub nie, niewiadomo; nawet pewnością niema, co się stało w Calabryi. Odgłos jest powszechny, że G. Damas wybor wojsk Neapolitańskich z Lago Negro szczęśliwie przeprowadził do Sycylii za pomocą Angielskich okrętów, gdzie wielkie przygotowania zrobiono do spotkania Francuzów, gdyby lądować śmieli. Do czego jednak zapewne przeszkodzi niedostatek zbroynych okrętów, gdyby nawet mógł zebrać Massena przewozowe w portach Neapolitańskich. Angielskie frągaty pomienioną ciałinę do przebycia uczyniły niepodobną.

Po oddaleniu się Graffa Damas, Calabryi obywatele broń złożywszy, rozeysć się mieli do domów. W tym kraju, górami Appeninu zastłony, ukrywał się długo naczelnik zbojeckiej kupy dość liczney Salomone. Oskoczony zewsząd od Francuzów, przestał być straszny mieszkańcom; towarzyszy jego poymano, sam został rozstrzelany. Teraz Massena wydał rozkaz, ażeby chwymano i wytepio no inne kupy łotrówkie, zniszczonej podobne, od których ucierpiał wiele Neapol, państwo Kościelne, Toskania. Naczelnikami onych byli: Fra Diavolo, Donato, Novarra, Senzacaloni, Cellini, Sciarpa, Sciabalone, Proino, Donato, Rodio, Speziale, Scatasta, Zepo, wielu innych; imiona niegodne wspomnienia, spokojnym obywatelom długo straszne; przeciw którym, gdy się ukrywali w górach niedostępnych, daremne były usiłowania i czulość rządowa. Szkody przez tych zbóyców uczynione krajowi są niewyrachowane.

X. Cassano, konsyliarz Cianciulli, inni obywatele przez Francuzów wezwani do sprawowania Ministeryalnych obowiązków, wymówili się statecznie od tej posługi. W powszechności Józef Buonaparte w całym Królestwie zachował na urzędach tych, którzy od Króla z Sycylii wyznaczeni byli; edykta tego Monarchy utrzymał zciągające się do utwierdzenia kredytu publicznego, zniszczenia biletów bankowych, i dóbr ustąpionych bankowi; innym biletom bieg wolny zostawił, rozkazując one przyjmować w podatkach, zarówno z pieniędzmi gotowemi bez żadney straty; naostatek ureczył, że kontrybucye wojenne nie będą narzucane; lecz zaległość wszelką i długi należne skarbowi, w czasie najkrótszym opłacać kazał.

W stolicy Neapolu ogłoszono, że wszyscy obywatele broń ognistą złożyć powinni w cydadellach, pod karą dla nieposłusznych surową; nikomu nie jest wolno nosić puinały i sztylety. Słychać, że rządca Francuzki wkrótce ma do Włoch przybyć; część ekwipażów stanąć już miała w Turynie.

WENECCYA 16 Marca. W Mediolanie ogłoszono, że wojska Włoskie powrócić wkrótce powinny do stopnia, na którym były przed zaczęciem ostatniej wojny. Wczora z portu naszego pod żagle wyszła flotta, 2 t. Francuzów niosąca do Dalmacyi. A ponieważ na odnodze Adryatyckiej niedawno widzieliśmy krążących Anglików, G. Miollis przydał swoim dla straży kilka statków zbroynych, które naprędce przysposobiono do żeglugi.